

ב"ה מכת תשפ"א

למע"כ הגאון הגדול הרב ישראל גנס שליט"א

בחודשים האחרונים עוסקים אברכי מכון עמקה של הלכה, בליבון סוגיית גבולות ארץ הקודש לכל פרטיה ודקדוקיה, כהכנה לקראת שנת השמיטה הבאה עלינו לטובה. ורצוננו לשמוע חוות דעת מעב"ת בנוגע לשלוש נקודות יסודיות בסוגיא זו.

א. התוה"ק בפרשת אלה מסעי מפרטת באריכות ובהרחבה את מהלך גבול ארץ הקודש על כל אתריו ותחנותיו. אך לצערנו למרות האריכות הגדולה והפירוט הרב, מרחק השנים הרב מן הזמן בו שימשו שמות הערים המוזכרות בפרשה, יחד עם המרחק הגיאוגרפי מן המקומות בהם חיו במאות השנים האחרונות רוב בניין ובניין של כלל ישראל, הפכו את הפרשה הזו לאחת הפרשות העמומות והעלומות ביותר בחז"ל. כאשר על כל אחד ואחד מציוני הגבול המוזכרים בפרשה (מלבד הציונים שהם מקורות מים, כגון הכינרת ונהר הירדן) נאמרו במהלך הדורות פירושים רבים מאד, ויש בהם שנאמרו בעניינם יותר מתריסר דעות! כאשר המרחק שבין דעה לחברתה מגיע לעתים לעשרות קילומטרים.

ולאור כל הנ"ל נפשנו בשאלתנו:

האם למרות כל זאת ניתן כיום להכריע בין הדעות הרבות שנאמרו בעניין זה, לברור את העיקר מן הספל ואת הסולת מן הקמח, ולהורות הלכה למעשה על מקום כל שהוא בתוך האיזורים המסופקים, כגון איזורי הנגב והערבה ודומיהם, ולומר שאינו כלול בגבולות 'אלה מסעי' (ואם כן, על אלו מקומות ניתן לומר כן). או שמא עקב ריבוי הדעות, והמורכבות הגדולה של הנושא - אין בכוחנו לקבוע כל מסמרות בעניין זה, עד יעמוד כהן לאורים ותומים.

ב. מהי ההנהגה הנכונה בנוגע לסחורה המיובאת בשנת השביעית מן המקומות המסופקים (כל דעה ודעה כדאית לה). האם ניתן להקל ולסמוך על הכלל 'ספיקא דרבנן לקולא', כפי שהורו כמה מגדולי הפוסקים בדור האחרון. או שמא העיקר כדעת הסוברים שבנידון דידן אין לומר 'ספיקא דרבנן לקולא', ויש לנו להתמיד מספיקא ולנהוג ביבולי אותם המקומות כדין פירות שביעית לכל דבר.

ג. ישנה מענה מעניינת, שהועלתה לפני כמאה שנה על ידי שלושה גדולי עולם מרבני ירושלים, הגרי"מ מוקצינסקי, הגר"צ פראנק, והגר"פ עפשטיין. לדעתם כיבוש שלמה והמלכים שאחריו, שכבשו את כל הנגב עד אילת אשר על ים סוף, היה כיבוש גמור, כיון שהוא נעשה אחרי כיבוש כל הארץ, ובשטח שללא ספק הובטח לעם ישראל (בין השאר בפרשת משפטים כג, לא): 'ושתי את גבולך מים סוף ועד ים פלשתים'. ולפיכך אין כל נפקא מינה בויכוח הגדול עד היכן מגיעים גבולות 'אלה מסעי' בדרום הארץ, כיון שבלאו הכי כבר הורחבו גבולות עולי מצרים, וכל הנגב והערבה התקדשו ונכנסו בכלל הארץ.

וכדעה זו נקט לעיקר גם בשו"ת ציץ אליעזר (חלק ג' סימן כ"ג). ובדורנו הקדיש הגאון ר' משה מרדכי קארפ שליט"א קונטרס שלם לנושא זה, בשם 'הגבול הדרומי ושטח הערבה', ובו האריך להוכיח ולחזק דעה זו בהוכחות רבות.

אך כיון שהדבר הינו חידוש גדול, רצוננו לשמוע מהי דעת מעב"ת הלכה למעשה בשאלה גדולה זו.

אברכי מכון עמקה של הלכה מצפים לתשובת כבוד תורתו הרמה, ובטוחים אנו כי תשובתו תהיה לנו לעיניים.

